СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 184. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 8 серпня, 1934 — VOL. XLII. No. 184. Jersey City, N. J., Wednesday, August 8, 1934. THREE CENTS.

ШКОДИ ВІД ПОСУХИ ОБЧИСЛЯЮТЬ НА МІЛІЯРДИ ДОЛЯРІВ

ПОРТ ПЕК (Монтана). — На домагання президента Рузвелта урядовці приготовили для нього звіти зі стану шкід, спричинених катастрофальною посухою в західніх стейтах.

За звітами, предложеними президентови Лоренсом Вестбруком, асистентом адміністратора „надзвичайної допомоги", посуха обняла 24 стейти, котрі становлять 60 процентів поверхні Злучених Держав та мають 27 міліонів душ населення. Поверхня діткненого посухою краю зростає з кождим днем— говорить звіт.

Шкоди від посухи обчисляє уряд на 5 міліярдів долярів.

Президент починає оглядати околиці, навіщені посухою.

ГАРБАРІ НАРІКАЮТЬ НА РУЇНУ СВОГО БИЗНЕСУ.

ШІКАГО. — Гарбарі збираються на надзвичайні наради, щоби придумати способи ратування себе від руїни, яку, за їх словами, спричинило вбивання худоби, котрої не можна виживити через посуху.

Через ратункову акцію, пропаґовану федеральним урядом, кажуть гарбарі, шкіри подешевіли так, що цілий промисл стоїть перед руїною. Гарбарі роблять наради, щоби придумати передовсім способи, як усталити ціни на шкіри.

ПОСУХА В НЕБРАСЦІ ГРОЗИТЬ ЗБОРАМ З 1935 РОКУ.

ЛИНКОЛН (Небраска). — Рільництво стейту знайшлося через посуху в критичнім стані. Кукурудза й інші рільничі продукти просто спалені до тла. Фармери стріляють худобу. Ярина вся знищена. Фармери мусять купувати навіть для свого вжитку яринові консерви в пушках.

Всі засіви знищені до того, що фармери не мають що сіяти на слідуючий рік.

ВЕЛИЧЕЗНІ МАСИ НАРОДУ ЖДУТЬ ВІД УРЯДУ ДОПОМОГИ.

ВАШИНҐТОН. — За звітами уряду, так званий „Цивільний Консерваційний Корпус" має цього тижня на своїй лісті 360,000 осіб. Люди з цих таборів посилають допомогу 315,000 родин. Допомога виносить від 22 до 25 долярів на місяць.

РЕПУБЛИКАНЦІ КРИТИКУЮТЬ ДОПОМОГУ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Фес виступив з публичною критикою урядової допомоги безробітним. Каже він, що вся допомога це нічого іншого, як тільки купування собі голосів демократичною адміністрацією.

На доказ своїх закидів сенатор подає, що федеральні урядники в Огайо дають допомогу тільки під тою умовою, що той, хто дістає допомогу, обіцює голосувати на демократичну партію.

БОРОТЬБА ЗА ОСНОВИ ЮНІЙНИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ.

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Виконавчий комітет Американської Федерації Праці, що зібрався тут на річні наради, постановив реорґанізувати юнію автомобільних робітників, щоби здержати їх дезерцію з юнії, звязаної з Американською Федерацією Праці.

БОРОТЬБА ПРОТИ ЮНІЙНИХ ВИМУШУВАНЬ.

НЮ ЙОРК. — Державна прокураторія починає слідство над закидом, що юнія пекарів зажадала від одного пекарського підприємця 2,000 долярів викупу за те, що перестане пікетувати його пекарню.

ВИБУХ У КОПАЛЬНІ.

ДЕРБІ (Вірджінія). — У копальні ч. 3 підприємства „Стонидж Ковк енд Ковл Ко." стався під землею вибух, коли в копальні було близько сотні робітників. 80 робітників утекли довгим проходом. Про 8 робітників уже відомо, що вони згинули. Доля 9 інших, ще не відкопаних, невідома. Ґазові хмари моноксиду здержують ратункову акцію.

УПАВ З НАДЗЕМНОЇ ЗАЛЕЗНИЦІ Й ЖИЄ.

НЮ ЙОРК. — 3-літній Гарі Андерсон вибрався з матірю, батьком і сестрою до міського Акваріюм на Бетері Плейс. На вид Акваріюму він розпалився до того, що впав зі стації надземної залізниці на мураву парку, з висоти 15 стіп.

„Я впав згори", сказав він першим людям, що підбігли до нього. Як коло нього назбиралася юрба цікавих, йому незнайомих лиць, він вибухнув плачем. Він уже не бачив Акваріюму, бо його завезено до близького шпиталю. Одначе лікарі не могли знайти в ньому ні одної зломаної кістки й післали його домів.

ПРОПЕЛЄР ЗІРВАВСЯ, АЛЕ ЛЕТУН НЕ РОЗБИВСЯ

ТИФИН (Огайо). — 31-літньому летунови Милови Берчемови зірвався з його літака підчасописового лету пропелер. Хоч пригода сталася коло 1,000 стіп над містом, летунови вдалося покермувати літак понад високі доми, дерева й електричні дроти з високим напняттям та осісти на землю без нещастя.

ПРОЦЕС ЗА... 5 СОТИКІВ.

Перед городським судом у Рівному відбулася цими днями дуже цікава розправа дослівно — за 5 сотиків. Відділ нафтової фірми „Карпати" в Рівному пізвав до суду Суспільну Обезпечальню в Рівному, за те, що вона зле обчислила обезпеченеву вкладку. В розправі не йшло властиво про 5 сот., тільки про засадничу річ, а саме, хто в тому випадку мав рацію. Адвокати обох спірних сторін подали стільки матеріялу на доказ, що їхня сторона поступила правильно, що суддя через навал матеріялу, який мусітиме переглянути, перервав розправу на необмежений час.

СХОПИЛИ ДИТИНУ, ЩОБ ДІСТАТИ ВИКУП.

У Варшаві трапився перед кількома днями злочин, що досі траплялися тільки в Америці. Ото з подвіря Польського Банку схоплено у білий день 4-літню дівчинку Ванду Ґазічанку. Як виявилося у слідстві, дитину схопили були дві вуличниці, Казимира Яйко і Анна Кухарська, та домагалися в батьків викупу. Обі жінки арештовано, а дитину повернули батькам.

ГАРМОНІЯ ПРИЧИНОЮ ЖАХЛИВОЇ СМЕРТИ.

В Людчі коло Ряшева трапився жахливий випадок смерти. Молодий парубок Й. Зьребец осідлав коня й поїхав на пасовище. Щоб йому не скучалося самому в ночі, взяв під паху духову гармонію, яку тримав під пахою. В одній хвилині гармонія висунулася йому зпід пахи й, вдаривши об землю клявішами, заграла. Полохливий кінь перестрашився звуків, скочив у бік і скинув зі сідла парубка. Нещасним збігом обставин парубкови заплуталася нога в стремя і кінь, тікаючи, почав волікти йог по землі. У шаленому бігу кінь перебіг більше як два кільометри та ввесь час волік нещасного по землі. Коли спинили коня, зняли зі стремен вже тільки пошматованого й окріваленого трупа Зьребеца.

ҐАРАЖ ЗАМІСЦЬ ТЕАТРУ.

Віденський театру „Нойе Вінер Біне" наслідком упадку фреквенцій публики перебудовують на великий ґараж для самоходів. Театр був заснований іще в 1866 р. і має за собою світлі часи. Спершу виставляли в ньому оперетки, опісля драми та комедії при участи артистів і артисток світової слави. Після війни перемінено його на кабарет, який врешті робить місце самоходам.

ЩО ЦЕ РУССКАЯ КУЛЬТУРА?

Д-р Андрій Ґаґатко, адвокат в Ужгороді, вніс до суду в Хусті іменем д-ра Фенцика за „Карпаторусскій Голос" позов. Тому, що тут зійшлись аж три щиро русскі фірми, Карпаторусскій Голос, д-р Ґаґатко і д-р Фенцик, хтось міг би собі подумати, що позов був внесений по „русски". Але так не сталося. Повновласть д-ра Ґаґатка словацько-мадярська, підпис д-ра Ґаґатка латинкою, підпис д-ра Фенцика на повновласти латинкою, позов латинкою, печатка русская, але контрсиґнування повновласти, підпис д-ра Ґаґатка, знов латинкою. — Неуже-лі ето фсьо русская культура?

НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК ЧЕРЕЗ РЕВОЛЬВЕР.

Мирослав Головачук, 12-літній син Петра й Катерини Головачук, член Молодечого Департаменту У. Н. Союза в Товаристві ім. Тараса Шевченка, від. 42, в Пасейку, Ню Джерзі, встав рано 23. липня, посідав тай з іншими хлопцями-ровесниками пішов до парку по тикет на проґульку. По дорозі здибав їх 15-літній хлопчина Сальваторе Аміка і запросив їх піти з ним до „селєру", де він покаже їм револьвер. Цікаві хлопці пішли до пивниці і Сальваторе зачав показувати, як винимається кулі і як їх закладається. Хлопці стояли тай дивилися.

Нараз роздався стріл і куля попала малого Мирослава в клубну кість і застрягла в животі. Хлопці наробили крику, а Мирослав вибіг на вулицю, тамуючи кров хустинкою та кричачи, що він постріляний. Побачив його переїжджаючий мимо чоловік і взяв хлопця до шпиталю. Там кулю виняли і хлопець уже приходить до здоровля.

Сальваторе Аміка каже, що він знайшов револьвер того самого дня рано на лотах і приніс до дому, а що револьвер був заржавілий, то він хотів його вичистити і підчас того чищення револьвер вистрілив.

Михайло Федорів.

ЦУКОР ЯК ЛІК ПРОТИ КОМАРІВ.

Д-р Ф. Серве оголосив свої спостереження про ділання цукру на їдь комарів. Як відомо, в місці де вкусить комар, негайно пухне тіло й свербить. Це свербіння тріває навіть кілька днів. Люди часто роздряпують пожалене місце до крови.

На підставі баґатьох дослідів ствердив д-р Серве, що втертий в ужалене місце цукор зовсім запобігає свербінню. Одначе це треба зробити негайно, заки це місце спухне й проколений у шкірі отвір не зачиниться. Тоді треба сильно натерти звогченим цукром ужалене місце й свербіння перестане. Варто спробувати!

„ҐАЗІВНЯ" В КОЖНІЙ ХАТІ.

З німецьких журналів довідуємося про новий, цікавий і корисний винахід: нетрійливий ґаз до палення, який продається у сталевих пляшках. Таку пляшку з ґазом у виді рідини залучується до домашнього ґазоводу, а рідина ця самочинно замінюється у властивий ґаз. Один кільоґрам такої рідини дає стільки тепла, що 2.8 кубічних метрів звичайного світильного ґазу.

Ґаз цей придумали в першу чергу для сіл, де нема ґазівень і ґазоводів. Малий домашній ґазовий апарат і ґаз та ще й нетрійливий у пляшині — це нове улекшення для господинь, що не мають ґазової інсталяції.

12-ЛІТНІЙ УБИВНИК.

В селі Будки недалеко Кельц посварилися між собою два хлопці у шкільному віці. Згодом сварка перемінилася в бійку. В одній хвилині 12-літній Маріян Ритерський витягнув ніж і пробив ним крижі свойого суперника так, що він після двох годин помер. Малолітнього вбивника арештовано.

НАСТУП АКУЛ НА ЕВРОПУ.

Пасажири американського корабля „Льосада", що прибув на днях з Південної Америки до Лівернулю, оповідають про величезні лави акул, які зустріли по дорозі здовж берегів Еспанії. Особливо густі маси акул бачили на висоті Ґібральтару. Корабель з трудом міг перебиватися крізь масу акул, а хвилями не міг зовсім посуватися вперід. Як далеко сагало око, кишіло від чорних хребтів акул, серед яких деякі штуки були дуже великі. Що приневолило акули покинути свої південні води і відвідати европейські моря, не знати.

ВБИЛИ ЦІЛУ РОДИНУ.

В селі Пешоволя коло Влодави доконано масового вбивства цілої родини селянина Й. Боярського. Нічю, як ціла родина Боярського спала, до комори вдерлися якісь невідомі справці і вбили Й. Боярського, його 45-літню жінку Марію, 23-літню дочку Казимиру й 3-літнього Владислава. Зчерги звірські вбивники пішли до стодоли і вбили ще 16-літнього Петра, 9-літнього Франца та 7-літнього Станислава. В слідстві устійнено, що вбивства доконав син убитого, 19-літній Ян Боярський та 20-літній його товариш, Леон Ващук. Звірські злочинці признались до вбивства, а Боярський подав, що причиною вбивства було те, що він хотів заволодіти цілим майном, яке мало 35 морґів ґрунту. Обох злочинців арештовано й посаджено в тюрму.

ЗЛОВИЛИ ВЛОМНИКІВ.

У Поляні біля Сянока селянин Василь Сентик здибав у полі трох бандитів, що сиділи при ватрі. Коли спитав їх, що роблять, один стрілив до селянина та зранив його. Опісля пустилися втікати. На місці оставили бляшанки з сардинок і фляшки. Селяни забрали раненого, а поліція уладила погоню за бандитами. Зловили їх біля Риманова. Це: Йос. Бучковський, Йос. Ґурний із Ґужелів, пов. Ліско, та Дм. Катанейко з Постолова. В арештованих поліція знайшла 142 зл., багато 2-сотикових монет (награблених із церковних датків) і чимало срібних австрійських грошей. Крім того револьвери, набиті 8 і 9 кулями, баґнети, ломи, витрихи і т. д. Арештованих відвезли до сяніцької тюрми, а раненого Сентика до шпиталю.

ПРОКЛІН СЛІПЦЯ.

Про незвичайну історію оповідають на Волині. Заможний господар зі села Гнідави, пов. Кремянець, Трофим Кантиґа, віз із Вишнівця нанятих мулярів і позволив собі на дурний жарт. Дав камінь замісць хліба сліпому прошакови, що сидів біля цвинтаря. Почувши камінь у руці, сліпець сказав: „Коби ти не побачив таксамо свого дому, як я не бачу твого підлого лиця!" Кантиґа закпив собі з тих слів і поїхав дальше. Нараз, доїздячи до свого села, крикнув: „Ратуйте, я нічого не виджу! Сповнилися слова сліпця!" Мулярі спершу думали, що він жартує, але згодом переконалися, що він справді осліп. Подія викликала в цілій околиці велике враження.

ПОВІНЬ ЗАВДАЛА ВЕЛИКУ ШКОДУ УКРАЇНСЬКОМУ НАСЕЛЕННЮ

НАЙБІЛЬШЕ ПОТЕРПІЛИ ГІРСЬКІ ОКОЛИЦІ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Щойно тепер можна сказати, які великі шкоди завдала українському населенню, переважно гірських околиць велика повінь. Найбільще потерпіли Бойківщина, Лемківщина та Гуцульщина, хоч з останньої ще нема докладних відомостей. Гірські околиці вже й без того терпіли довший час голод і була лиш одна надія на сьогорічний урожай. Та сталося велике нещастя й потоки води забрали з собою все, що було на полях. Ця повінь знищила дорібок сотень українських сіл, а десятки тисяч українських селян лишила без даху над головою й без поживи. Серед голодуючого населення, що знайшлося в неможливих санітарних умовинах, ширяться пошести. Населення потребує негайної допомоги, щоб остаточно не загинути. Польська влада, як звичайно, не дуже поспішає з допомогою українському населенню.

На ріці Стрий у Жидачівщині вода піднялася на метер вище нормального стану; Свіча в Журавні піднялася на півтора метра. Таксамо піднявся й Дністер у Розвадові. В Надитичах широко розлилася ріка Бредниця. В Городенщині вода залила біля 300 городів, понищивши на них усе. В Незвиськах ціла околиця залита водою й понищено багато хат. У Рудеччині ріка Верешиця, Бистриця та Тисьменниця залили багато сіл. Понищені поля в таких селах: Подільці, Сусулів, Мости, Монастирець, Тершаків і Поверків.

Великий хмаролом над Космачем був такий, що всі гірські потоки, навіть найменші перемінилися в каламутні, бурні ріки, що широко розплилися, нищачи на свому шляху все, що лише попадалося. Вода залила й засипала піском багато піль; кілька хат знищено в районі Космача. У Перегінську розлився потік Рудава й залив ціле містечко та його околиці. Багато понищено майна, а пастушок Лесь Саван згинув у потоках води, які вилилися з річки Дуби.

В селі Якимчицях, пов. Рудки, підчас страшної зливи й громовиці грім убив селянина Михайла Черника, що сховався був від зливи під копицею.

Та найбільше потерпіли села, розложені здовж ріки Сян, який найширше розлився в Ярославщині. В тім повіті Сян залив 17 сіл та всі селянські поля, несучи з бурними потоками води збіже. Бараболю повимивало, або позамулювало її поля піском так, що ввесь урожай пропав. Багато мостів вода позривала, а в деяких містах та містечках вода була такою великою й бурною, що там позападалися хідники. Ціла околиця навколо Незвиськ, пов. Городенка, опинилася під водою внаслідок хмаролому й виливу рік. Там багато домів цілковито знищені.

Найбільше розлилися такі ріки: Сян, Стрипа, обидві Липи, Дністер, Тисьменниця, Рибник, Бистриця, Бар, Рабчанка, Вирва та всі гірські ріки на Гуцульщині, Бойківщині й Лемківщині. Загальний вигляд околиць, що були залиті водою, страшний. Все зруйноване, замулене й знищене. Подибуються місцями трупи згинулих людей, а трупів худоби ніхто навіть не спрятує. Населення тих районів переживає страшну недостачу всього й знаходиться в розпуці. Деякі люди поповнили з розпуки самогубство.

Вже зорґанізовано кілька місцевих комітетів допомоги потерпівшим і тепер усі їх надії надії на добре серце тих, що почують голос заклику до допомоги.

ЗЕМЛЯ ЗАСИПАЄ СЕЛО.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Внаслідок великої повени в селі Бортне, на Лемківщині, обірвався величезний кусень гори, який зсунувя біля 400 метрів униз. На свому шляху маси землі знищили кількасот морґів поля, а по боках цього шляху поробилися великі щілини в глибину землі. У високій стіні відриву видно великі скелі, зпід яких виплівають джерела зимної як лід мінеральної води.

Земля нестримано сунеться далі й загрожує половині села знищенням. Кілька селянських хат уже розібрали, а з багатьох мешканці повтікали геть. Люди потратили голови й чекають дальших нещасть.

ЛЯХИ ЗНОВУ МАЮТЬ КЛОПІТ З УВО.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — В повіті Рава Руська біля Угнова хтось перетяв телєфонічні дроти в ночі на 14 липня. Таксамо хтось старався виконати підпал в Угнові.

Польська телеґрафічна аґенція повідомляє, що поліція не допустила до підпалу, зловивши двох, що наміряли виконати злочин. Поліція каже, що арештовані нею осібняки є членами УВО, або ОУН.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-8237 — Тел. У. Н Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВА ЕПІДЕМІЯ СТРАЙКІВ

Майже з кождого кутка Злучених Держав доносять тепер про нові страйки.

Були такі страйки й давніше, але ще ніколи не зазначилися вони таким завзяттям. І ще ніколи не було в Америці стільки страйків, які зазначуються насильствами. У Минеаполисі, в Минесоті, прийшло до поважних заворушень на тлі страйку тракових візників. У Колері, в стейті Висконсин, у страйку впали два робітники, а пів сотки вийшли з тяжкими пораненнями. У Бюті, в стейті Монтана, страйкують робітники мідяних копалень ще від 8 травня, а підприємці ще досі не відбули зі страйкарами й одних переговорів. В Ню Йорку вийшли на страйк 12,000 малярів кімнат, спричиняючи поважну задержку в будівельнім промислі. Події в Сан Франсіско всім відомі.

Попри масовість страйків кидається в очи ще відношення поліції. В усіх страйках поліція виявляла крайню байдужність до прав робітників. Поліційні уряди одним почерком пера касували право зборів, право організації, право свобідного слова, право ненарушальности дому. Поліція нападала на страйкарів з рушницями і ґазовими бомбами. Ранила й убивала. Арештувала лідерів. Над арештованими знущалася. До помочі їй ставали бандити, наняті підприємцями.

Якби робітники допустилися одної десятої частини таких насильств, то преса й амвона гомоніли би проти робітників. Колиж це робили поліцаї та наняті підприємцями бандити, преса й амвона мовчали так, гейби вбити робітника за те, що він добивається кращої долі для себе й своєї родини, перестало бути злочином. Люди, що стоять на сторожі публичної моралі, ковтнули пропаґанду, що буцімто всякі страйкові заворушення викликають радикали, і в цьому переконанню вони дивилися на поліційні насильства з заложеними руками.

З того, що провідниками страйків виступають деколи люди радикальних поглядів, ще не виходить, що радикальні люди викликали страйк. Коли приглянутися докладно цим страйкам, то побачимо, що викликав їх зріст коштів засобів до життя і та зневіра робітників у доспіх заходів уряду покінчити з безробіттям, яка щораз далі поширяється. Недавно ще робітники сподівалися помочи уряду, але тепер вони бачать безсильність уряду в усіх тих випадках, де проти уряду стають підприємці. Тому нема дива, що робітники бачать ратунок тільки у власній активности й боротьбі.

Д-р Остап Грицай.

У СТОЛІТНІ РОКОВИНИ НАРОДИН ОСИПА ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

(8. VIII. 1834. — 8. VIII. 1934).

А я заспіваю по руському краю,
Щоб було далеко, далеко мя чути.
Від Чорної-гори до Дніпра-дунаю
Розсипся ми, пісне, барвінком та рутов!
Най руські молодці затичуть кресаню,
Най руські дівчата вінки собі шиють,
Най люди не кажуть, що ми безталанні,
Най сльози криваві личко нам не миють...
Розсипся ми, пісне, як сонечко в літі,
Хай наші кровавї на віки обсушить!...

Отак в р. 1863 співав молодий український поет **Осип Федькович, „соловій Буковини"**, як його прозвано опісля, зясовуючи епохальну ролю творчости Федьковича як — обік Шевченка й Маркіяна Шашкевича — третього безсмертного **будителя духової України,** а саме будителя буковинської землі, якої ґеніяльним сином він був. Правда — рівночасно з ним розвивали свою літературну діяльність на Буковині і славної памяти **брати Воробкевичі,** Ісидор і Григорій, з яких головно перший, такий добре відомий в українській літературі під іменем **Данило Млака,** являється нам навіть подекуди всесторонніший своїм талантом, ніж Федькович. І видвигнулась опісля, вже за наших часів, як новітня репрезентантка творчої Буковини, письменниця **Ольга Кобилянська,** у творчости якої — як думали ми колись — щойно обєдналась духовість витонченого культурного Заоходу з духом двердого буковинського середовища. Та проте, коли ми нині, в сто літ після народин Федьковича, дивимося на його духову спадщину з холодним критицизмом прогомонілого століття і порівнуємо його з усіми його сучасниками і наслідниками, то він усетаки, а може сьогодні більш, ніж коли, лишається в нашій літературі найкращим і найгіднішим представником поетичної творчости Буковини, а з цим і найбільш обєднаним з духовістю і з судьбою великої Матери України взагалі. Таксамо як ущерть питомий і своєрідний духом син зеленої Буковини, Федькович любить спільну нам усім соборну українську батьківщину і вміє — особливож під впливом вогненного слова Тараса — накликувати до спільної визвольної праці.

До сполу, браття, до сполу!
За живу Русь, живеє слово,
За живу правду, разом в лад,
Нові завіти прочитать,
Присягу положити нову!
Вкраїна і її та воля,
І Русь жива, живеє слово:
Се знак, се знамя нам усім!
Амінь, душе моя, амінь!

Він прочуває велич соборницької думки, коли іменем „руських синів" України, Поділля чи Підгіря починає воскресну пісню давньому Боянови та благає його заспівати, щоб „руськая земля Бояна почула". І таксамо, коли наш поет звертається до „руського Боянства" як співак Підгіря, або коли він співає про Україну й Запороже, як про щось, чого ніхто з нас не в силі забути ніколи.

Хтож то може знов забути
могили, кургани,
Де козацтво українське,
славні отамани
Свою славу сном провадять,
славоц серце тріють,
А ті думи богатирські такто
гарно піють,
Що аж тут ся відзивають,
що аж тут їх чути, —
Україно, Запорожє, можна
вас забути?

Нехай, що тут Україна, Запороже і Січ як поняття утотожнюються в Федьковича — особливож по нашому теперішньому відчуванню — в надто вузькому розумінню, що всеславянська ідея в нього — подібно як і в Шевченка — ще жива, а Лях у Федьковича ще іноді наш „брат" тоді, коли Москва тут „мати всіх лих" та „несита крови". Ви читайте лиш Федьковичеві вогнисті **апострофи до Шевченка,** а надихаєтеся зараз духом любови до Рідної Землі, який катам України вміє кинути в лице слова революційної зваги. Або читайте щось таке чудово гарне, як Фдьковича цикль **„Слава Ігоря",** а овіють вас усі чари мистецького преображення рідного минулого. І воно зрештою ясне, що в часах, колито на наших землях після вікової неволі щойно пробуджувалася національна свідомість, уже й почуття національної приналежности **хочби** тільки до **даного середовища,** мусіло вважатись великим етапом на шляху до **свідомости всенаціональної.** Поет же, що любив свою рідну країну з усією славою її історичних традицій та з усією трагікою її теперішнього, — хібаж не мусів являтись він провісником благословенного, **визвольного слова?**

А власне Федькович любив свою „мамку Буковину" як ніхто перед ним і ніхто після нього — тією пристрасною, сказатиб, дикою любовю первісної лдини, для якої рідна земля утотожнюється зі світом взагалі, а життя в її затишах з існуванням як таким.

З тогож у нього в першу чергу траґічна краса його жовнірських пісень та епік, тих зітхань селянської душі, відривної в імя цісарського закону на силу від рідної землі і рідних людей. Зітхань, з яких Федькович зумів сотворити подекуди пекло колишнього австрійського мілітаризму, і таким чином він у тодішній Австро - Мадярщині своєрідний предтеча пані **Берти Зутнер.** І, наскільки дивитися тут тільки на чисто гуманну сторону тих жовнірських пісень Федьковича, то критикови справді трудно не добачувати тут одної ланки в ланцюгу тієї пацифістичної тенденції, яка в творі баронової Зутнер завершилась такою страшною картиною, як її малюнок жовнірського пекла під Кеніґрецом. Але в цілoвиді Федьковиеевої творчости замисл поета розмальовувати жовнірську службу і долю з її найгіршої, найтрагічнішої сторони, вяжеться щонайтісніше зі стихійно жагучою любовю його людини до рідного середовища, з якого вирвана, вона, просто з невмолимістю природного закона, мусить згинути, і то душевно може ще певніше, ніж фізично. Ви ось дивіться тільки, як у поемах **„Новобранчих", „Золотий лев"**, а головно „Дезертир" — рішуче найсильнішій з усіх жовнірських поем Федьковича — момент душевного болю через розлуку з ріднею домінує всеціло над усією подією з усіми її страхіттями мілітарної служби. Як тут пекло військової кари для дезертира, хоч і як вражаючо розмальоване, блідне в порівнанню з малюнком пекла болю в душах безталанної рідні даного жовніра та в нього самого. Як у поемі „Новобранчик", прощаня матери й сестри з Іваном, хоч це можливо простий малюнок, зворушує вас кожним своїм словом до сліз, а в поемі „Дезертир" цілість просто потрясаюча, особливож, коли у вас в памяти ідилія того хліборобського щастя, що її Федькович розмальовує на початку поеми про Званича. Справді, — є щось з невсмирної нічим туги пійманого звіряти за волею. У смертельній тузі Федьковичевих новобранців за ріднею, і з цього погляду в нього навіть такі невеличкі картини, як **„Рекрут", „У церкві", „Святий вечер"** або **„Трупарня"**, це щось, чого не знайдеш в усій світовій літературі, через що і з культурно-історичного погляду ті річи трівкої вартости (нпр. відносно військових кар).

Болить мене головонька
Від чого — не знаю,
Звязав би я китайкою,
Китайки не маю,
Пустив свою китаєчку
На море, на море:
Плини, моя китаєчко,
У гори, у гори.
Вийде мати воду брати
Тай тебе спіймає,
Стане тебе ба й питати:
„З которого краю?"
А ти кажи, шовковая:
„Від сина гостина!" —
А як тебе питатиме:
„Чо' кровю крашена?"
А ти кажи, китаєчко:
„Цісарськая слава
Красить наші китаєчки
Кроваво, кроваво".

Але, як я вже зазначив, нам треба розуміти жовнірські пісні й поеми Федьковича в першу чергу як **протест проти відривання хлібороба від його рідної землі,** протест, в якому, хоч він тільки посередній і сповидно завужений завжди до чисто особистої історії того чи іншого Івана, може більша глибінь любови поета до рідного краю, до України, **до всього свого народу,** ніж у програмових патріотичних віршах. Якжеж чітко ось підкреслює він **ворожу чужість того краю,** куди йдуть новобранці, „де руські молодці на гуслех не ґрають, де руські дівчата співати не муть"! А з цим у Федьковича один момент, доволі дивно гармонізуючий з його принагідними песимістичними вигуками, а саме **момент родинної і побратимської любови,** момент у нього надзвичайно щирий і тому повний того внутрішнього тепла, що лектуру Федьковича робить такою чудно принадною. І знову треба сказати, що не багато таких творів в нас і в світовій літературі, де поет малював би нам любов матери до сина, брата до брата, або сестри до брата, а далі — і головно — побратима до побратима, з таким теплом, а такою глибінню почування, як це вміє **(головно у своїх оповіданнях)** наш незабутній „буковинський соловій". Тут малюнки еротичної любови, значить любови закоханих, на мою думку, не можуть рівнатися з чимось таким ангельсько чистим, як любов матери до сина Сокола („Золотий лев"), або відгук поетової любови до мертвого брата **(„На могилі мого брата").** І взагаліж воно дуже цікаво прослідковати проблиски того — як я його зву[illegible] серафізму як в історії української духовсоти взагалі, так у нашого поета зокрема, головно з погляду на ту, скажім, неосвічену „невченість" нашого поета, якою він так надмірно і так непотрібно любив чванитися.

Ні, Федькович не мав ніякої основи називати себе неуком. Але він мав право наголошувати в себе оту первісність, тобто жагучу стихійність своєї вдачі і своєї духовости, свойого хисту і свойого таланту, яку дала йому величава природа Буковини, а який він, **дикий соловій з диких лісів,** завдячував, — наскільки лиш зумів бути самим собою — щирість своїх почувань та правдивість їх ріжнородного вислову. Ріжнородного, бо так же захоплююче, як він розмальовує чистість природної душі, так же удатно вміє він вам змалювати і вогнисту душу опришка **(„Добуш")** і ватажка **(„Король Гуцул")**, нестримного леґіня **(„Кидра-Княгиня")** та низку чудних таємних душ, що він так зманливо оспівав у циклю: **„Дикі думи, думані Гуцулом-Невіром"**. І ще й те є первісне й дике в нього, що він любить найглибші темені душі й темені життя як джерела його вічних тайн, містерій та Незбагненого **(поеми про рожі, „Мертвець", „Бісків", „Недуг Добуш", „Шипіцькі березі", „Желізний двір", „Чорний косар" і ін.).** А чи дав би був він у цьому напрямі твори більш передуховлені, більш наближені до життя, коли би був менше підляг впливам Шевченка, німецького романтизму і фільософії Шопенгавера, а держався нпр. історичного реалізму своєї гарної поеми **„Празник у Таковi"**, це сьогодні розсудити не легко. Одно певне, а саме, що Федькович попри ввесь свій нахил до містично-фантастичних тем, оцінював гаразд вагу життєвої дійсности, коли в низці своїх поем п. н. **„Думи мої, думи мої"** підкреслює дуже чітко **траґіку** своєї поетичної вдачі, а на одному місці жалується, що тому, „хто в раю лищ літає, нема і глини на могилу". Сповідь поета, яку прослідити гаразд — те ще одно з наших завдань відносно творчости Федьковича. А й того не заперечить ніхто, що жагуча любов поета до його рідної Буковини та його ненависть до румунського займанця — це як-не-як свідоцтво високого становища, з якого Федькович дивився на своє завдання відносно Рідного Краю, журбу про який він так зворушливо виспівав у своїй поемі до Данила Млаки. І в тому й великий заповіт для нинішньої Буковини. Заповіт, який повинен стати їй пресвітлим дороговказом у боротьбі за волю України. Як співав Федькович:

В науці і в розраді
України доля,
**А в залізі да у крові
України воля.**

Слава великому поетови **Буковини!**

Україна понад усе!

О. Федькович.

ПОКЛІН.

(Співанка).

Гей по горі, по високій тройзіль постелився;
З України до дівчини козак поклонився.
Поклонився козаченько з коня вороного:
Нагадай си, моя мила, мене молодого.

А в неділю рано, рано дівча ся вмивало,
Тай русою та косою личенько втирало,
Утирало біле личко, утирало брови:
Немаж мого миленького, нема вже розмови.

Не плач, мила, не плач, серце, не плач, чорні очи,
Ой, маюж я розмовоньку аж до пізна з ночи,
Ой, маюж я розмовоньку, тай маюж я милу:
Висипано надо мною високу могилу.

СУЧАСНЕ МІЖНАРОДНЄ ПОЛОЖЕННЯ І ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА

(Промова голови Союза Укранок, посолки Мілени Рудницької, при відкриттю Українського Жіночого Конґресу в Станиславові дня 23. червня 1934 року).

(7)

Маємо в Галичині кільканацять українських приватних, себто коштами українського громадянства утримуваних середніх дівочих шкіл: ґімназій і учительських семинарій. Управа всіх тих заведень спочиває в руках мужчини. В інших краях жіноцтво тому 50 літ почало боротьбу за свої права від питання управи дівочих шкіл, виходячи з цього слушного становища, що жінці належиться рішаючий вплив на формуваня психіки дівчат та що відповідне виховання молодого жіночого покоління є першою умовиною для успіхів жіночого руху. В нашому громадянстві ця справа навіть не прийшла на порядок...

Другий приклад. В Рільничій Палаті, яку влада утворила недавно у Львові, є окрема секція жіночого домашнього господарства. Ця секція складається тільки з жінок, але є в ній і один мужчина. Цей мужчина репрезентує українських жінок господинь, бо наші господарські установи нам, українським господиням, на сором, а собі на сміх — виделеґували до Рільничої Палати самих чоловіків і ні одної жінки.

Може хто подумає, що всі ті приклади беремо з життя цього покоління жінок, яке ще не кінчило високих шкіл і тому не розпоряджає відповідно кваліфікованими силами та, що коли молодше жіноче покоління увійде в громадське життя, — відносини покращають. Тут із жалем треба ствердити, що жінки, які в останніх роках покінчили студії, є переважно елементом менше громадськи активним, ніж старші громадянки, а також, що участь і вплив наймолодшого жіночого покоління на терені студентських орґанізацій та ідеольоґічних гуртів молоді в порівнанні з ролею, яку грали в життю молоді перед війною наші перші студентки, це радше крок взад, ніж вперед.

Так виглядає т. зв. жіноча рівноправність у Галичині. Мабуть не інакше і не краще стоїть з нею справа на інших українських західніх землях, на Волині, на Буковині, на Підкарпатті. Чи з уваги на такий стан правильний є погляд тих, які жіночий рух вважають анахронізмом?

Чуємо дальше закид, що жіночий рух разом з жіночими орґанізаціями це — буцімто відмежування жінок в окрему жіночу суспільність, — шкідливе для самого жіноцтва та для цілого громадянства. На це відповідаємо: Ніколи україньский жіночий рух не проповідував ізоляції жіноцтва від загалу громадянства а навпаки від самих своїх початків свідомо і доцільно змагав до того, щоби українське жіноцтво стало живою і якнайбільше активною частиною Нації. Ясно і недвозначно застерігалася проти інсинуацій поділу на жіночу і чоловічу частину Н. Кобринсьаа, яка ще в 1887 р. писала: „Ми не думаємо відчужуватися від мужчин на полі загальних змагань та ізолювати жіноче итання від інших суспільних завдань". За Кобринською зясовували ми це становище десятки і сотки разів; воно зафіксоване в статутах жіночих товариств у резолюціях щорічних загальних зборів Союзу Українок, зїздів, анкет, у тезах рефератів, у десятках статтей. Звідкиж лунали і лунають гасла: „жінки ставайте до боротьби з безграмотністю", „жінки основуйте діточі садки", „жінка в кооперацію", „жінки вступайте в політичні партії", „жінки йдіть до виборів" — як не з С. У.? Хто підготовляє українське жіноцтво до громадських завдань, хто мобілізує його сили, активізує його енерґію, як не жіноча орґанізація? Всі загально-національні акції і потреби знаходили все найживіший відгук у жіночих орґанізаціях і їхніх членах. Жінки, зорґанізовані в жіночих товариствах є рівночасно найдіяльнішими в усякій громадській робові. Бо ніколи не стояли ми на становищі, що жіноча орґанізація — це одинокий терен громадянської діяльности жінки та що співпраця в жіночому товаристві звільнює нас від інших громадянських обовязків. Навпаки — у програмах українського жіночого руху звучало все: Окрема надпартійна жіноча орґанізація і одночасно участь у загальних громадських установах та політичних партіях. Окрема жіноча орґанізація для перевиховання широких жіночих мас, для зясування жінці її ролі у змаганнях Нації. Праця в спільних орґанізаціях і політичних партіях разом з мужчинами — бож це є шлях, на якому українська жінка може безпосередньо впливати на українську дійсність. Як пояснять противники окремих жіночих орґанізацій факт, що наші загальнонаціональні установи десятки літ не вміли втягнути жіноцтва в суспільне житя? Бо якже могла українська жінка, як може українська селянка ще й сьогодні перескочити в громадянське життя без посередництва жіночої орґанізації?

Таксамо нестійний закид еґоїзму, звернений в сторону українського жіночого руху. Ніколи український жіночий рух не був рухом еґоїстичним для якихось вузько зрозумілих жіночих інтересів. На першому місці ставили ми все обовязки, а не права; а коли домагалися „прав" для себе, то робили це в глибокому переконанні, що без тих прав не можемо стати активними, корисними для Народу громадянками. Ці „права" розуміли ми все як право на народній труд, на службу для Нації і віримо глибоко, що ця наша служба потрібна, що без неї Народ не може обійтися. Служба для Нації — була і є одною з провідних ідей українського жіночого руху, з якої він черпає свій етос і своє остаточне оправдання.

(Дальше буде).

Чи знаєте Ви, що в Празі будується Український Дім — монумент нашої визвольної боротьби? И чи склали Ви вже свою пожертву на його докінчення?

Д-Р АМЕНДЕ ПРО ДОПОМОГОВУ АКЦІЮ ДЛЯ ГОЛОДУЮЧИХ У РОСІЇ.

Д-р Евальд Аменде, почесний секретар Міжконфесійного і Міжнародного Комітету Допомоги Голодуючим Округам у Совітськім Союзі, розмовляючи з представником нашої газети з нагоди свого виїзду до Европи, подав ближчі дані про цю допомогову акцію в Америці.

Д-р Аменде відбув довшу подорож по Злучених Державах і Канаді та бачився і говорив передовсім з лідерами ріжних церков, котрі він уважає за організації, які найкраще підходять для ведення такої допомогової акції.

У Вінніпеґу він пробував бачитися з українським католицьким єпископом, та, на жаль, цей був хорий. Зате йому вдалося дати почин до зорганізування комітету з представників усіх церков.

У Кнебеку він мав нагоду бачитися з кардиналом, головою французьких Канадійців, котрих там є до півчверта міліона, і цей проявив велике зацікавлення справою.

У Шікаго д-р Аменде був у кардинала Мунделайна.

У Вінніпеґу він говорив теж з німецькими менонітами, лютеранами й католиками. Супроти цього, що в Канаді багато німецьких іміґрантів походять з Росії, він знайшов у них живе зацікавлення справою, тимбільше, що вони вже мали багато листів від своїх братів у Росії, котрі розкрили їм широкі розміри голодової катастрофи в Росії.

У Ню Йорку, де д-р Аменде перебував тільки короткий час з огляду на потребу виїзду до Европи, він мав нагоду бачитися з головами церков та провідниками світських допомогових організацій. Йому вдалося переконати цих людей про потребу акції. Він певний, що большевицький уряд ще буде нераз заперечувати вістки про голод під їх пануванням, але це не буде робити ніякого враження.

Вони вже й самі бачать з вісток, які дістають з Росії, що ситуація там стає щораз гірша й гірша та положення селян зовсім не краще. Відноситься це передовсім до країн, переважно рільничих, бо таким краям центральний уряд силою забирає все збіже й дає йому на прожиток те, що урядови подобається.

Д-р Аменде каже, що він назагал удоволений з конференцій, котрі він відбув у цій справі з головами всіх церков в Америці. Свої враження з цих конференцій д-р Аменде резюмує так:

1) Американські церкви нарешті зрозуміли, що людству неможливо іґнорувати далі катастрофу в совітськім Союзі, бо в цій справі загрожене життя багатьох міліонів зовсім невинних людей.

2) Всі лідери американських церков є того самого переконання, що віденський допомоговий комітет, а саме, що справа допомоги голодуючим у Росії це чисто гуманітарна справа та мусить бути трактована без ніяких політичних домішок.

Завважав він теж щире зацікавлення цією справою в тих газетах, з представниками котрих він мав нагоду говорити. На цій основі він висказує переконання, що американські газети занялися справою багато живіше, якби зацікавлені в ратуванню своїх братів іміґранти і їх родини в Америці постаралися краще звернути увагу американської преси на це пекуче питання, і о дотиках до живого життя багатьох міліонів людей.

Д-р Аменде відїхав кораблем „Бремен" у дорогу до Савтемптону та Лондону.

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

Ювилейне свято в Форд Сіти, Па.

В неділю, дня 29. липня, відбулось у Форд Сіти, Па., свято 40-літнього ювилею У. Н. Союза, влаштоване Товариством Запорозька Січ, від. 63 У. Н. Союза.

На свято запрошено відділи 51 і 49 У. Н. Помочі і відділ 147 Провидіння, як також цілу українську громаду і визначних Американців.

Свято відкрив відділовий предсідник Л. Колодійчик, витаючи членів і гостей. Український народ, говорив він, цінить ювилейні свята. І нині ми зійшлись досить численно як діти Батька-Союза, щоби гідно відсвяткувати 40-літній ювилей його існування. Тут предсідник згадав за тих урядників і членів, котрі працювали і організували відділ 63, але не діждались 40-літнього ювилею У. Н. Союза, і взвав присутних вшанувати память померших членів повстанням з місць. Заразом предсідник представив програму свята та покликав як першого бесідника Михайла Гнатова, котрий говорив по англійськи до молоджи.

Михайло Гнатів тут роджений і є членом У. Н. Союза від малої дитини. Як свідомий Українець, в палкій промові переповів долю українського іміґранта в Америці, які тяжкі початки ми переносили як іміґранти на цій землі, як ми, завдяки американській свободі, могли вільно організуватися. Вартість заслуг У. Н. Союза велика. Союз являється дійсним батьком. Він приходить з помічю, коли вона найбільше потрібна. Не тільки члени, але всі Українці повинні бути горді, що мають таку велику і багату інституцію, як У. Н. Союз, котрий не тільки помагає членам в Америці, але також дає поміч, моральну і фінансову, рідному краєви, з котрого вийшли наші родичі.

По ньому покликано до слова першого секретаря відділу, гр. Семена Баля. Цей згадав давні часи, як організували цей відділ, як наші попередники дорожили Союзом і вписували до нього членів при кожній нагоді. Так і ми повинні дорожити і притягати до Союза кождого, хто ще не є його членом. Головно повинні ми вписувати в членство свої діти. Тим власне найкраще вшануємо його ювилей.

Школа Укр. Національних Танків під проводом професора танків, п. Івана Заблоцького, виконала знаменито кілька танків, соля і гуртом. Танцювали Гаївку, Подільський козачок, Херсонку, Катерину, Весільний Журавель, Коломийку і Гопак колом. Кождий танок публика нагородила рясними оплесками. Цими танками п. І. Заблоцький і його танцюристи безкорисно звеличали свято Батька-Союза. Слід згадати, що ця Школа Танків має трох учнів Американців, котрі теж витинали українського козачка, одіті в українські строї.

Іван Котик віддеклямував з чуттям і піднесеним голосом „В 40-літню річницю У. Н. Союза. Панна П. Петрунькак віддеклямувала знаменито „Витай, Батьку".

Головну програмову промову виголосив заступник головного предсідника У. Н. Союза, інж. В. Малевич. Привитавши членів і гостей в імени уряду У. Н. Союза, бесідник заявив, що це свято є не тільки для членів, але й для цілої української іміґрації, бо У. Н. Союз є найбільшою і найбагатшою інституцією в Америці, яку Українці мають. В довшій промові інж. В. Малевич зясував, що ювилейні свята святкуємо, щоби увіковічнити якусь дорогу і незабутню ціль. Так цього року члени святкують 40-літнє існування свого батька У. Н. Союза. Звязавши гарно свято ювилею зі святом 4-го липня як святом свободи і незалежности, бесідник доказував цим, що У. Н. Союз є заснований на демократичних засадах. Переповівши історію У. Н. Союза від його заснування, він підчеркнув, що наш орган, „Свобода", у великій мірі причинився до того, що У. Н. Союз має нині звиш 30,000 членів і дійшов до міліонового маєтку. Наш У. Н. Союза засновано якраз в день народин батька Вашингтона, першого президента незалежної Америки. Далі бесідник спімнув перших головних урядників У. Н. Союза та поіменно перейшов всі конвенції й показав, які зміни заходили та що У. Н. Союз все вийшов побідно з усіх розборів. Завдячуємо це маємо головним урядникам і всім членам, котрі зістали при У. Н. Союзі і боронили його чесне імя. Спімнув передовсім С. Ядловського, котрий як головний урядник не мало вложив своїх трудів до скарбниці У. Н. Союза і його органу „Свободи". Споминаючи на цім святі наших піонірів, віддаючи їм честь і пошану, не забуваймо також за тих Українців, що ще не є членами У. Н. Союза, і старайможся, щоби кождий Українець і Українка були членами. Вписуймо нашу молодіж і додаймо нашому Батькови-Союзови молодої сили й енергії, щоби він зростав і розвивався далі для добра й слави. Говорив також інж. В. Малевич по англійськи.

Слідуючим бесідником був адвокат з Китанинґу, Па., Е. О. Голден, Американець, котрий знає українську історію і традицію. Він заявив, що чується гордим, що він може бути на ювилейнім святі такої великої і корисної організації. Бесідник подивляв українські танки й убрання та висказав, що Україна неначе один цвіт. Такий нарід з 1000-літньою традицією й історією мусить бути свобідним і незалежним паном на своїй землі.

Покликаний до слова підписаний секретар відділу 63, по привитанню членів і гостей, порівнав У. Н. Союз до могучого дуба, що розпростер своїх 400 галузей по цілій Америці, а навіть досягнув своїми галузами-відділами Канади. Союз не забув, що й там жиють діти українського народу та пригорнув і їх, як добрий батько. У. Н. Союз кличе до нас, Союзовців у Форд Сіти, стерегти той наш 63-тий галузь-відділ, додавати йому молодої сили і крови через вписування до нього нашої молоджи. Пригадаймо собі, що при заснуванню відділ були 22 члени, а нині можемо похвалитися зорганізованими 200 членами й дітьми. Най же У. Н. Союз і зросте до міліона членів, а наш відділ 63 най захопить всіх Українців з Форд Сіти й околиці.

Ще раз виступили учні школи українських танків і відтанцювали Гопак колом, за що публика нагородила їх гучними оплесками. Підчас танків приґравала українська оркестра під проводом п. Константина Теплого.

Предсідник Л. Колодійчик, закінчуючи ювилейне свято, подякував усім присутним за участь, п. дяковчителеви С. Гурі за приготування хору до свята.

Свято закінчено українським гимном „Ще не вмерла Україна" і американським гимном „Май контрі".

Михайло Личак,
секр. відділу 63.

UKRAINIANS TO CELEBRATE 40th JUBILEE.

Program Being Arranged Will Be One of Much Pleasure and Interest.

FORD CITY, July 27.—The 40th jubilee of the Ukrainian National Association will be celebrated at two o'clock Sunday afternoon by local branch No. 63 at its Ukrainian National Home, Sixth avenue, where an elaborate program will be presented.

The Ukrainian National Association was organized in Jersey City, N. J., in 1894 and today has a membership of more than 30,000. The local branch sprang into existence September 24, 1902, with Michael Beck as its first president and Sam Ball secretary. Of the 22 charter members ten are still living.

The branch's home here was purchased in 1913, at which time the officers included Nick Cieply, president, Joseph Cieply, secretary, and Michael Hutman, treasurer.

Membership of the local branch numbers more than 200 at the present time and the incumbent officers are Leo Kolodicek, president; Alex Boback, treasurer, and Michael Lyszak, secretary.

A fine program for the local celebration is being arranged. National representative Vladimir Malievich, of Pittsburgh, will be the principal speaker. Prominent county and local officials have been invited to attend. Hon. Judge J. Frank Graff and attorney E. O. Golden will speak.

Ukrainian national dances will be staged under the direction of Ivan Zablotsky. Music will be furnished by Koston Cieply and his orchestra. There will be a number of recitations.

(Daily Leader-Times,
Ford City, Pa., July 27, 1934).

ЯК РИМЛЯНИ РОБИЛИ СВОЇ ШЛЯХИ.

Що Римляни вміли добре будувати свої шляхи, свідчить найкраще те, що деякі їхні шляхи видержали до нині. Отже не маємо чого так дуже чванитися своєю модерною технікою. Найкраще задержався римський шлях-гостинець на славній Вія Аппія в Римі. Та такі римські гостинці розкинені на цілій Европі, там, де ступали колись римські леґіони. Европейські інжинири розслідили добре ці славні римські гостинці, що перетревали стільки століть, і переконалися, що римський шлях-гостинець виглядає ось так. Серединою ішла шоса, широка 4.80 м.; по обох боках шоси йшли кладки для піших. Вони були 60 цм. широкі і 45 цм. вищі як шоса. По обох боках кладок для піших були ще шляхи до їждження, широкі 2.40 м. Спідне підложе такого римського гостинця творено з шутру й піску; на це приходила тоненька верства вапняної заправи. На це найнижче підложе приходила верства грубого каміння, грубости 25—60 цм. Цю верству споювано або вапняною заправою або глиною. Як бачимо, такий гостинець вповні заслугував на назву нашої „мурованки". На цю другу верству приходила третя верства з меншого каміння, знову споєна вапняною заправою. Третя верства була завгрубшки приблизно 22 цм. На тім усім спочивав рід бетону з дрібно потовченого каміння, піску, гарячої вапняної заправи. Цей бетон був так зроблений, що на середині шоси він мав 45 цм., по боках 30 цм. На це все приходили великі камяні плити 1 метер у промірі і 15 цм. завгрубшки. Їх укладано так, щоб можливо не було щілин. Відповідно до підґрунту був цілий гостинець грубий 1 до півтора метра. В цей спосіб римський гостинець творив замкнену в собі будівлю. Наш модерний гостинець має в противенстві до римського пляну двигати підґрунт; покриття (каміння) служить у першій мірі як охорона перед зужиттям. І тому модерний гостинець не може видержати того, що римський шлях. Самособою, що він мусів коштувати далеко більше. Фахівці обчислюють, що метер римського шляху Вія Аппія коштував шість разів стільки, що метер модерної, доброї автомобільної шоси для важкої комунікації.

ГОЛОСИ ПРЕСИ.

ТВЕРЕЗИЙ ГОЛОС.

Нюйорська ґазета „Сондей Нюс" у передовій статті говорить про те, що в Америці народження дітей останніми часами значно зменшилось, а тому країна потребує припливу „нової крови". Тою „новою кровю" мають бути свіжі еміґранти з Европи, про що ґазета пише:

> Миролюбна іміґрація збудувала цю державу в противележности до того, що в Европі будувались держави войовничою іміґрацією, яка мандрувала там сотки років.
>
> Часи необмеженої іміґрації до Злучених Держав були найліпшими й часи найбільшої експанзії від давніших часів по сьогодня, бо тоді нові поселенці боролися зі старими, щоб захопити їх становища, а тому вся нація ферментувала й робила проґрес, найскорший в цілому світі.
>
> Тоді ми не мали клопотів з лишками фармерських продуктів чи фабричних виробів, як тепер. Тепер ми душимося від злишків, а чужоземні ринки для нас заморожені.

Розумний голос, але він іще занадто слабий, щоби збудити опінію цілого громадянства Злучених Держав.

ЩО БАЧИВ ГІНДЕНБУРГ.

Під таким наголовком нюйорська ґазета „Таймс" пише в своїй передовиці, що Гінденбурґ за час довгого свого життя бачив монархістичний абсолютизм, парляментаризм, републиканізм і нарешті прийшов націзм. Про це „Таймс" говорить:

> Тепер коло знову замкнулось і ми бачимо в Німеччині уряд, який зі своїм знищенням свободи, зі своїми безоглядно брутальними методами й з божевільною очайдушністю мусів здаватися Гінденбурґови шістьдесять років тому абсолютно неможливим.

Та сталося так, що Гінденбурґ зломився в своему опорі цьому урядови й згодився на те, щоб Гітлер захопив владу. Внутрішні обставини в Німеччині створили ситуацію, в якій виріс гітлеризм. Але треба глибше дивитися й запитати того самого „Таймса" та всіх його побратимів: а скільки вони приклали труду, щоб змусити Німеччину хапатися за Гітлера і щоб уратуватися перед загибіллю від наслідків Версайського миру? Потілика переможців по війні привела Німеччину до того, що тепер там є та політика і далі скріпляє саме те, проти чого з таким запалом виступають ріжні „Таймси".

ПРИКЛАД ДЛЯ НАС.

Львівський „Новий Час" подає розмову свого кореспондента з одним китайським студентом у Берліні. Той студент говорив:

> — За десять-двацять років у проводі нації будемо ми, нинішня молодь. Тоді Китай стане обєднаною міцною державою, бо ми вже маємо новий світогляд.
>
> — Який же він?
>
> — Я вже почасти сказав: є чеснотою воювати за рідний край, є обовязком віддати все за нього. Наша мета: Китай для Китайців, повна політична й господарська незалежність усіх китайських земель і тих, що тепер під японською, французькою, англійською окупацією. Тоді мирне співжиття зі всіми сусідами.

Китай має свою власну державу, але разом з тим має ті самі проблеми, які мають Українці, що тимчасово стратили незалежність своїх земель. Отакою мовою повинна говорити вся наша молодь, як говорить отсей китайський студент. А за словами має йти діло.

ГІРКА ПРАВДА.

Львівська ґазета „Вісти" в передовиці, за наголовок якої взяла слова української поетки Лесі Українки: „Коли я крицею зроблюся на тім вогні, — скажіть тоді: нова людина народилась! Колиж зломлюсь, — не плачте по мені; пожалуйте, чому раніше не зломилась", між іншим пише:

> Або клич „свій до свого". Цілі трактати можна писати про те, як його розуміють, виконують і... обходять не тільки одиниці, але й цілі установи. Перед публикою одно, про себе інше. Потім стараються оправдувати себе й обставини, що змусили їх до того. Згадуємо про те не в звязку з ламанням цього „клича", але тому, що тут виявляється найкраще вся забреханість і безхарактерність „провідних" кол нашого громадянства.

Отак справедливо ґазета картає нашу безхарактерність, яка ввесь час буде перешкодою до нашого визволення з рабства, якщо ми її не переборемо в собі. Лише чесні й сильні характери можуть бути вільними, а не рабами.

В. К.

ЧОРНЕ МОРЕ І ЗАПОРОЖЕ

Не гуляє Чорне море, як колись гуляло,
Як то славних Запорожців там на Турків слало.
Слало славних Запорожців, щоб Турків побити,
Щоби було Україні краще в степах жити.
Не гуляє славне море, немов задрімало,
Тай не знає, яке лихо Вкраїну спіткало.
Збили Турків за ті збитки, силу їм відняли,
А тимчасом чорні хмари з півночи збирались.
Із півночи збиралися, як також з заходу:
Нема волі, нема долі для нашого роду.
Вороженьки скрізь навколо, треба з ними битись,
Щоби волю ту здобути і щасливо жити.
Хотяй море не гуляє, але й не дрімає:
Воно війську у запілю до бою збирає.
Як буде вже Січ готова, море додасть сили,
Щоби тих всіх укарати, що нас все душили.
Загуляє Чорне море, зашумить степами
Та поучить славних хлопців битись з ворогами
Наші хлопці не боялись за волю вмирати,
Бо про волю море грає, хоче розказати,
Як то колись козаченьки Турків молотили,
Як то тоді наші предки все щасливо жили.
Гуляй, море, шуми море, йди сплячих будити,
Щоби волю всім здобути й було добре жити.
Бо ти наше славне море, ти жиєш віками,
Знаєш добре, як билися наші з ворогами.
Нам живучим, любі браття, треба йти до школи,
Щоб раз уже ми зажили, як інші, на волі.
І ти, брате й сестро рідна, мусите вставати,
Най заплаче Москва суча і шляхецька мати!

Громадянин.

СЕЛО МАНДРУЄ

До невеличкого села Сан Марчельо Пістодже зе що дня сходяться гурми цікавих людей, щоби побачити небуденне явище. Це посувається ціла одна сторона гори, на узбічу якої розложилося невелике село. Денно посувається на 6—8 метрів у долину. При цьому досі ніщо не знищилося, навіть у лісі, що також мандрує, не впало ніодно дерево. Без найменшого ушкодження пересуваються доми, плоти, рови, словом: уся околиця сходить помало в долину ріки Ліни. Верства землі, що пересувається, є груба 10 до 15 метрів. Земля, що пересувається, витиснула ріку Ліну з її русла й вона залила кілька домів і фабрик у Попілю, одначе більших шкід не заподіяла.

На дворі гострий мороз. Якийсь чоловік просить милостині в прохожої пані.

— То ви не стидаєтеся: тастні? — каже пані? — Чи не маєте ніякого заняття?

— Чи не маєте ніякого заняття?

— Маю, я вчу плавати в плавальні.

— То не можете знайти собі щось іншого? Таж у такий тріскучий мороз ніхто не потребує учителя плавання!

— Так, — а чому і в найбільшому мірі є міністри війни?

— Пане бос, я дуже перепрошую, та моя жінка казала мені спитатися, чи не міг би я дістати малої підвишки?

Бос: Добре, я спитаюся про це моєї жінки.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збори Уряду Союза Українок Америки.

Збори уряду Союза Українок Америки відбулися 26 липня 1934 року в Ню Йорку в помешканню СУА. На цих зборах бувша предсідниця СУА, пані О. Лотоцька, передала всі справа СУА своїй заступниці, пані А. Кмець.

Між біжучими справами були порушені справи скликання конвенції СУА в 1935 році, яку на один рік відрочив референдум між відділами СУА. Таким чином другу конвенцію СУА рішено скликати не пізніше як у травні 1935 року. Уряд уже тепер має приступити до вироблення програми конвенції й звернутися до відділів СУА, щоби вчасно переведено приготування до конвенції.

На 23 серпня призначено збори уряду, на яких мають обговорити справи конвенції, а на 4 вересня призначено збори уряду й делечатов від відділів СУА, які зможуть прибути на це засідання, щоб обговорити програму дальшої діяльности СУА та справи майбутньої конвенції. На тих зборах буде порушена справа святкування десятиліття існування СУА.

Уряд уже тепер звертається до відділів СУА, щоб вони на найближчих зборах обговорили всі ці справи в себе й дали до уряду на письмі, а-бо через делегаток, свої завваги та гадки щодо дальшої діяльности СУА, до конвенції СУА, а також до організації обходження десятиліття існування нашої організації.

Всю кореспонденцію в справах СУА й далі треба подавати на стару адресу: 30 Е. 7 Ст., Ню Йорк, Н. Й.

Комітет українського мистецтва при СУА робить у неділю, 12 вересня, прогульку пароплавом з Ню Йорку на Рай Біч, Н. Й. Дохід з цієї прогульки має піти на покриття боргу, який СУА має в звязку з шікаговською виставою. Тому уряд закликає всі члениці СУА й прихильників та українське громадянство громадно взяти участь у цій цікавій прогульці, про яку буде спеціяльне оголошення в „Свободі".

К. Кедровська,
пресова референтка СУА.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

АВТО ЗА 60 ФУНТІВ СТЕРЛІНҐІВ

Японські торговельні агенти, які тепер обїжджають південну Африку, викликають у тамошніх торговельних колах справжній переполох. Хочуть залякати південну Африку неправдоподібно дешевими автами та мотоциклами. Авто з двома сидженнями, з електричним стартером і електричним освітленням, з гальмами на всі чотири колеса й іншими новинками, оферують за 60 фунтів стерлінгів. Мотоциклі продають по 15 фунтів стерлінгів.

Та ті казочно низькі ціни є ще нічим у порівнанню з дешевизною японських радіоапаратів за півдармо. Шість-лямповий апарат у кабінетному виконанні коштує в них 8 фунтів, шість-лямповий настільний апарат з кількома жарівками, що є копією виробів найславніших світових фірм, коштує всього два фунти. Тузин жарівок оферують за 12 шілінгів і 4 пенні.

Чи заллють Японці тим дешевим товаром південно-африканський ринок, залежить від парляменту. Торговці сподіваються, що на японський товар наложать високе мито, щоби внеможливити домпінг тих товарів.

У школі.

Учитель: Степкевич!
Один з учеників: Степкевича нема, прошу пана професора.
Учитель: Степкевич приготований?
Ученик: Неприготований.
Учитель: А чому ні?
Ученик: Бо неприсутний.
Учитель: Хай Степкевич сідає.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

Проситься відділових секретарів присилати повідомлення про всякі збори принайменше один тиждень перед зборами.

ТОЛІДО, О. Бр. св. О. Николая, від. 167, повідомляє всіх своїх членів, що звичайний мітінг відбудеться в неділю, 12-го серпня, в годині 2-гій пополудни, в Юніон Галл, 2748 Ла Грендж вул. Обовязком є кождого члена прибути на цей мітінг, бо є важні справи до полагодження. — П. Зьонкевич, предс.; С. Гавриляк, кас.; М. Корнова, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. У. Н. Союза, від. 292, подає до відома усім своїм членам, що місячні збори відбудуться в суботу, 11. серпня, в годині 3-тій пополудни точно, тому, що галю мусимо опустити в семій годині. На ці збори обовизково повинні прибути усі члени. Пригадується байдужим з плаченням своїх належитостей членам, як що не зголосяться і не вирівнають хоч в части своїх залеглостей, то будуть суспендовані. Подається до відома, що секретар тепер не є обовязаний повідомляти члена перед суспендованням і ніхто не може викручуватись, що він не знав. Ті пару членів, котрі ще стоять на старі грамоти, зволять принести старі грамоти на збори і виміняти, як зробила більшість членів. Члени, котрі забрали тікети на пікнік, зволять принести гроші за тікети. — Д. Запотічний, предс.; О. Старка, кас.; П. Кізел, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Запорозька Січ, від. 75, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінг відбудеться в неділю, 12. серпня, в годині 1-ій пополудни, в гали під ч. 3464 Сікат вул. Проситься членів конечно прийти на цей мітінг. Довгуючі мають постаратись вирівнати свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Проситься тих родичів, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, щоб вписали їх на цих зборах. — Ст. Михайлюк, предс.; Ів. Слупецький, кас.; В. Тарас, секр.

ГЕМТРЕМК, МІШ. Тов. ім. Марк. Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12-го серпня, в годині 11-тій перед полуднем, в гали Укр. Хати, 2240 Грейлінг вул. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо є важні справи до порішення. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости найдальше до 25 ц. м. Хто не заплатить свого довгу буде суспендований, бо каса не буде за них більше платити. Ті члени котрі ще не виміняли своїх грамот, нехай принесуть старі грамоти на збори або до секретаря, 8630 Ломпкін вул. — М. Кулинич, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12 серпня, в годині 1-ій пополудни. Проситься всіх членів прибути на збори, вирівнати свої вкладки, діти свої записати до У. Н. Союза і привести нових членів. — Тимко Кальмук.

АЙРОНДЕКВІТ, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 289, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в пятницю, 10. серпня, в годині 7:30 ввечір, в українській гали на Норт Гудман. Проситься членів прибути на ті збори на час, а довгуючих вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі можуть бути суспендовані. — Н. Головка, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, дає до відома місцевим і позамісцевим членам, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. серпня, в годині 6-тій ввечір, в Укр. Домі на Газард ровд. Просимо всіх членів явитися, бо є важні справи до полагодження. — І. Березяк, предс., М. Польні, кас.; С. Деркач, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Відділ 280 повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. серпня, в годині 2-гій пополудни, в Укр. Гор. Клюбі, 414 Норт 7-ма вулиця. Проситься всіх членів прибути на ті збори в означенім часі. Довгуючі члени щоб постарались вирівнати свої залеглости. — Р. Рубльовський, секр.

ЛІТЛ ФОЛС, Н. Й. Тов. Зап. Січ, від. 330, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 12. серпня, в годині 2-гій пополудни, в У. Н. Домі. Обовязком є кождого члена явитись, бо є важні справи, а саме справа 40-літнього ювилею У. Н. Союза, який має відбутись 2-го вересня в Літл Фолс. Найважніша справа є для членицъ, тож просимо, щоби всі прибули. — М. Русин, предс.; М. Балій, кас., Н. Паламар, секр.

Мужик прийшов на почту, щоби йому виплатили гроші, які йому прислав син.

— Як називаєтеся? — питається почтар.

— Артемко Сус.

— А маєте при собі леґітимацію?

— Та я маю рецепіс.

— Без леґітимації я не можу вам виплатити грошей.

— А то ви смішні, пане начальнику! Навіщож мені леґітимації — таж то я сам є Артемко Сус!

— Майорку, чому ви такі сумні?
— Маю жидівський двобій.
— Що то значить жидівський двобій?
— Я бюся з моіми думками.

Ікра.

СПОГАД.

Чи тямите, любі сетри, той тихий — чарівний, такий таємничий, а заразом солодко всміхнений до нас, зоряний вечір? Цю срібну розмріяну ніч? Ви тямите її? Така задумана, вколисана шумом гірського, бистрого потічка, опоєна різким ароматом зелених смерек, обсипана перлами роси, обкидана сріблистими ниточками золотого місяця та миготливих зірок... Така глибоко чутлива і ніжна, така принадна і таємнича, така розкішна і маєстична, золота нічка... Забути її не посьмів би ніхто, бож вона була свідком усього! Під її таємничим омофором, на лоні її відвічної краси у молоді душі глибоко врізався вічний спомин, бадьорий приказ, святочний обіт.

По синім лазуровім склепінні поволі плив розмріяний ясний місяць. Кругом тиша — таємнича і глибока. Під мягким, филястим, тканим жемчугами роси та всипаним зорями, серпанком ночи, потонутий у золотих мріях, спочив Він — наш дорогий „Сокіл". На гордих, високих шпилях рідних гір шуміли столітні смереки та сосни. Серед тихої зеленої поляни тремтіли тіни. Кілька пар очей горіли блеском, палким вогняним відблеском могутної ватри — а уста дрожали молитвою і присягою. — Чиж міг забути хтось цю ніч? Чиж могло бути щось святіше — величніше, щось сильніше, як це, що творилось у Ваших душах у цю ніч?!

Ви гляділи на небо — складали присягу, святу та незломну — і молились про її сповнення. І в цю ніч ні на мить не спочив жовтоблакитний наш стяг на високій щоглі, а вказував певний, хоч важкий шлях. — І в цю ніч не сховався ні разу золотий місяць, не згасла ні одна зоря, а всі всміхалися — кликали в путь все вище — вище. А смереки шуміли на гордих верхівях рідних гір, співали пісню — бадьору пісню до походу святим завзятим лицарям, що крізь тьму і негоду невтомно до сонця ясного ідуть. І в пісні цій чули всі запевнення побіди. А в зоряній срібній ночі хтож не бачив усміху, щасливого усміху, не чув теплих обіймів „Сокола"? Він виправляв із теплого гнізда гуртож молодих вірлят:

„Летіть у світ широкий та [зрадливий —
Ломіть усе, що заступа [вам шлях!
Здобудьтеже, чого хто інший не здобуде,
І тямте, що вірли найкращі в світі птах!"

І розлетілися вірли і прибоєм кинулися сповняти заповіт батька. Чи всі здорові і сильні, як тоді? Чи не забув хто хоч одного слова? Летіть і здобувайте, та тямте, що вірли найкращий в світі птах. Та не забудьте заглянути до гнізда: воно тепле, як і колись — жде повороту вірлят!

СМЕРТЬ ЗА ОБИДУ ЛЮБКИ.

В Станиславові перед судом присяглих відбулася розправа проти Петра Климишина з Хотина коло Калуша, обвинуваченого у вбивстві І. Грушевського з пімсти за те, що він обидив його любку. На основі вердикту присяглих судів трибунал засудив Климишина на досмертну тюрму. Друга розправа відбулася проти Параски Коніщукової, обвинуваченої в співучасти в убивстві свого чоловіка Івана. Коніщукова намовила була свого його коханця Шведюка, щоби він убив її чоловіка. Коли Шведюк стрілив до нього та ранив його важко, звірока жінка добила його сокирою. Мучений докорами совісти Шведюк заподіяв собі смерть, а Коніщукова станула перед судом, який засудив її у висліді розправи на 6 літ тюрми.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 20 ЛИПНЯ. — УЛЬТИМАТ ГОТОВИЙ. (14)



Президент франції Пуанкаре та міністер-премієр Вівіяні в тих днях відвідали Росію. Вони приїхали з приятельською візитою до російського царя та його уряду. Цар з міністрами врочисто приняв Пуанкаре та Вівіяні і їх оточення в себе в Петергофі. Ця візита вже давно була плянована, але тепер вона набрала особливого значіння, коли в Европі була така напружена ситуація. Відень і Берлін дуже важко слідкували за цією візитою.

В той час, коли Відень і Берлін підозріло дивилися на побачення царя й президента Пуанкаре, англійський посол в Австрії післав телеграму до свого уряду про те, що на сербському кордоні Австрія робить спішні воєнні приготування. Він думав, що це Австрія хоче „покарати" Сербію за сараєвське вбивство. До того амбасадор додав, що Німеччина цілком стоїть по стороні Австрії, а інші европейські держави в більшости симпатизують з Австрією.

Пакети з поміткою 22 липня для скриття розіслано з Відня до австрійських амбасадорів у Берліні, Римі, Парижі, Петербурзі, Лондоні, Царгороді та в інших европейських столицях. В тих пакетах були якісь дуже важливі інструкції амбасадорам, про що вони могли довідатися, лише прочитавши їх в один день і в той саме час у ріжних столицях. Ці пакети післав був Берхтольд без відома старого цісаря Франца Йосифа.

Посилку ультимату Сербії Берхтольд був затримав, тому, що угорський премієр Тиса мав ще порозумітися зі своїм урядом, а крім того Пуанкаре був у Петербурзі. Берхтольд думав, що колиб у тім часі післати Сербії ультимат, то Пуанкаре й російський цар мали нагоду відразу порозумітися й можливо рішити негайно виступити по стороні Сербії. Отся візита Пуанкаре припадково відрочила початок війни на пару днів.